

**MƏHKƏMƏ-HÜQUQ
ŞURASININ
BÜLLETENİ**

AVQUST 2025

MÜNDƏRİCAT

**Ali Məhkəmənin Elmi-məsləhət şurasının iclasında
ad-hoc üzv kimi iştirak etmək istəyən şəxslərə
müraciət .....**

3

**“Vakant hakim vəzifələrinə namizədlərin seçilməsi
Qaydaları” yenidən işlənilərək, təsdiq edilib .....**

5

Qərarlar .....

6

Hüquqi aktlar .....

12

Ali Məhkəmənin Elmi-məsləhət şurasının iclasında ad-hoc üzv kimi iştirak etmək istəyən şəxslərə müraciət

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin yanında Elmi-məsləhət şurasının növbəti iclasının cari ilin 18 sentyabr tarixində keçirilməsi planlaşdırılır.

İclasda “Podrat müqaviləsindən irəli gələn mübahisələrdə qanunvericiliyin tətbiqi” mövzusu üzrə müzakirələrin təşkili nəzərdə tutulub.

Müzakirənin məqsədi:

Podrat müqavilələri ilə əlaqədar yaranan mübahisələrin həlli zamanı aidiyyəti hüquq normalarının tətbiqində vahid məhkəmə təcrübəsinin formalaşdırılmasının təmin edilməsi.

Mövzu üzrə müzakirəyə təqdim edilən suallar:

“Dövlət satınalmaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə əhatə olunan podrat işləri üzrə şifahi formada və ya həmin Qanunda müəyyən edilən qaydalara əməl edilmədən yazılı formada bağlanan müqavilələr etibarlı əqd kimi qiymətləndirilə bilərmi?

Sifarişçi müqavilədə nəzərdə tutulmayan və onun tərəfindən yerinə yetirilməsi tələb edilməyən əlavə işlərin dəyərini ödəməkdən imtina edir, bununla belə Mülki Məcəllənin 753.4-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş hüquqlarından istifadə etmirsə, həmin işlərin dəyəri ödənilməlidirmi?

Mülki Məcəllənin 776-cı maddəsində icranın qüsuru barəsində tələblər üzrə iddia müddətinin axımının başlanması işin qəbul edildiyi gündə müəyyən edilmişdir. İşin qəbul edilməsi zamanı sifarişçi tərəfindən aşkar edilməsi çətin, bəzi hallarda isə qeyri-mümkün olan qüsurların (gizli qüsurların) mövcud olması hallarında da iddia müddətinin axımının başlanması işin qəbul edildiyi gündə müəyyən edilməlidirmi?

Müzakirə ediləcək mövzunun əhəmiyyəti nəzərə alınaraq, bu sahələr üzrə hüquqşünaslar ad-hoc üzv kimi Elmi-məsləhət şurasının təşkil edəcəyi müzakirələrdə iştiraka dəvət edilir.

Yuxarıda qeyd olunan mövzulara dair elmi müzakirələrdə iştirak etmək istəyən ekspertlərin 15 sentyabr tarixədək advisoryboard@supremecourt.gov.az elektron ünvanına CV-lərini təqdim etmələri təklif olunur. Həmçinin mövzu üzrə müzakirəyə çıxarılan suallara dair yazılı mülahizələrin təqdim edilməsi tövsiyə edilir.

Elmi-məsləhət şurası tərəfindən seçiləcək ekspertlər iclasa ad-hoc üzvlər kimi dəvət olunacaqlar.

“Vakant hakim vəzifələrinə namizədlərin seçilməsi Qaydaları” yenidən işlənilərək, təsdiq edilib

Ədalət mühakiməsinin səmərəliliyinin artırılması, o cümlədən hakim korpusunda ən layiqli hüquqşünasların təmsil olunması məqsədilə hakimliyə namizədlərin yüksək tələbkarlıq səviyyəsində seçilməsi prosesi davam etdirilir.

Məlum olduğu kimi 2024-cü il 7 noyabr tarixdə “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa edilmiş dəyişikliyə əsasən seçim prosesinin sayı 4-dən 3-ə endirilmişdir. Edilmiş dəyişikliyə əsasən hakim vəzifəsinə namizədlərin seçimi test imtahanı, yazılı imtahan və müsahibə əsasında aparılacaqdır.

Qanuna edilmiş dəyişiklərdən irəli gələrək “Vakant hakim vəzifələrinə namizədlərin seçilməsi Qaydaları” yenidən işlənilərək, Məhkəmə-Hüquq Şurasının Qərarı ilə təsdiq edilmiş və 2025-ci il 14 avqust tarixdə Azərbaycan Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilmişdir.

“Vakant hakim vəzifələrinə namizədlərin seçilməsi Qaydaları”nın tam mətni ilə <https://e-qanun.az/framework/60373> keçidi vasitəsilə tanış olmaq mümkündür.

Həmçinin namizədlərin imtahanlara mükəmməl hazırlaşmalarına köməklik məqsədilə imtahan suallarına dair annotasiyanı, habelə imtahan qaydalarını, namizədlərin imtahanla bağlı vəzifələrini və imtahan suallarının nümunələrini özündə əks etdirən yenilənmiş “Hakim vəzifəsinə namizədin Yaddaş Kitabçası” jlc.gov.az saytında yerləşdirilmişdir.

Eyni zamanda bildirilir ki, hakimliyə namizədlərin sənədlərinin qəbulu davam edir və 2025-ci il 21 sentyabr tarixdə keçiriləcək test imtahanında iştirak üçün artıq 250-dən çox namizəd sənədlərini təqdim edib. Hakimlərin Seçki Komitəsi yerlərin məhdudluğunu nəzərə alaraq, hakim olmaq arzusunda olan şəxsləri müsabiqədə daha fəal iştiraka dəvət edir.

Mülki işlər üzrə ★ ★ ★ statuslu qərar

İşin nömrəsi: 2[102]-1870/2025

Mübahisəli hüquqi məsələnin qısa məzmunu: Mübahisəli torpaq sahəsi 2003-cü ildə beş il müddətinə iddiaçının icarəsinə verilmiş, sonuncu cavabdeh tərəfindən torpaq sahəsi üzərində sahibliyinə müdaxilə olunduğunu bildirərək, onun torpaq sahəsindən çıxarılması barədə iddia qaldırmışdır.

Məhkəmələr tələbi rədd edərək ona əsaslanmışlar ki, mübahisəli torpaq sahəsinə dair iddiaçının icarə müqaviləsinin müddəti 2008-ci ildə bitdiyindən, onun cavabdehə qarşı hazırkı tələbi irəli sürməyə subyektiv hüququ yoxdur.

Kassasiya instansiyası məhkəməsinin mövqeyi:

Məhkəmələr nəzərə almamışlar ki, iddiaçı torpaq üzərindəki sahibliyinin özbaşınalıqdan qorunması üçün iddia qaldırmışdır. Bu tələbi irəli sürən iddiaçı əşya üzərində qanuna və ya müqaviləyə əsasən hüquqa malik olduğunu sübuta yetirməyə borclu deyil. Belə ki, əşyanın geri qaytarılması və ya pozuntuya son qoyulması barədə iddialar aşağıdakı növlərdə ola bilər:

- hüquq haqqında mübahisələr – vindikasiya iddiası (Mülki Məcəllə, maddə 157.2), neqator iddia (Mülki Məcəllə, maddə 157.4) və sair;
- sahibliyin özbaşınalıqdan müdafiəsinə dair iddialar – geri qaytarma tələbi (Mülki Məcəllə, maddə 164.2) və pozuntuya son qoyulması tələbi (Mülki Məcəllə, maddə 165.1).

Hüquq haqqında mübahisələrdə iddiaçı mübahisənin obyektinə münasibətdə özünün mülki hüquqlarını - mülkiyyət haqqını, qanundan və ya müqavilədən irəli gələn əmlak hüquqlarını sübuta yetirməyə borcludur. Bu mübahisələrdə tələb edilən əşya üzərində tərəflərin hüquq sahibi olub-olmaması önəm kəsb edir və iddianın həllinə təsir göstərir.

Bununla belə, sahibliyin müdafiəsi məqsədilə qaldırılan iddialar mülki qanunvericiliyimizdə hüquq haqqında mübahisə kimi yox, özbaşınalığın qarşısının alınmasını təmin edən tələblər kimi nəzərdə tutulmuşdur.

Sahiblik institutunun mülki hüquq münasibətlərində əsas funksiyalarından biri məhz cəmiyyətdəki nizamı və sosial sülhü qorumaqla bağlıdır. Heç kəsə icazə verilmir ki, (hətta əşya üzərində hüquq sahibi olsa belə) cəmiyyətdəki hüquq qaydasını və nizamı pozaraq, başqasının hakimiyyəti altında olan bir əşyanı özbaşına qəsb etsin, yaxud sahibliyə maneə törətsin. Başqa sözlə, heç kəs əşyanı sahibliyində saxlayan şəxsin əslində buna haqqı olmadığını irəli sürərək, özbaşına şəkildə onun əlindən ala və ya sahibliyini poza bilməz. Əks halda cəmiyyətdə qarşısızalmaz bir özbaşınalıq vəziyyəti meydana gələr.

Bu səbəbdən Mülki Məcəllənin 164.1-ci maddəsində sahibin iradəsi olmadan sahiblikdən məhrum etmə və onu pozma qadağan edilmiş özbaşınalıq sayılır.

Özbaşınalıq dedikdə, bir şəxsin qanunla və ya digər normativ hüquqi aktla müəyyən edilmiş davranış qaydasına, eləcə də sahibin iradəsinə zidd olaraq onun sahiblikdən məhrum edilməsi və ya sahibliyinin pozulması başa düşülür. Onun əsas əlamətlərindən biri müdaxilənin qanunazidd olmasıdır. Diqqət edilməlidir ki, müdaxilənin qanuniliyi və ya qanunsuzluğu özbaşınalıq edən əşyaya münasibətdə hüquqa malik olub-olmaması ilə deyil, onun hərəkətinin sahibə münasibətdə yol verilən olub-olmaması ilə ölçülür.

Beləliklə, qanunverici cəmiyyətdəki nizam və sosial sülhü qorumaq məqsədilə, əşya üzərində hüquq sahibi olsun və ya olmasın, hər bir şəxsə özbaşınalıqdan operativ şəkildə müdafiə olunmaq imkanı tanıyır. Hətta qanunsuz sahibin əşya üzərindəki sahibliyi özbaşınalıqdan qorunur. Odur ki, belə iddialara baxılarkən əşya üzərindəki mübahisəli subyektiv hüquqlar (mənfəətlər) araşdırılmadan və onlara hüquqi qiymət verilmədən özbaşınalığa məruz qalmış sahibin tələbi əsasında öncəki faktiki vəziyyət (status-quo) sürətli şəkildə bərpa edilir. Bununla da özbaşınalığın, yəni üçüncü şəxslərin başqasının sahibliyinə qanunsuz müdaxilə etməsinin

qarşısı alınır və cəmiyyətdəki sosial nizam təmin olunur.

Sahibliyin müdafiəsi ilə bağlı iddianın dərhal, uzağı məhrumetmə və ya pozuntu anından başlayaraq bir il ərzində qaldırılması ilə bağlı qayda (Mülki Məcəllə, maddə 165.2) da özbaşınalığın qarşısının təxirə salınmadan alınmasına yönəlmişdir. Göstərilən müddətlər keçdikdən sonra yaranan sahiblik vəziyyəti yeni bir status-kvo kimi qəbul edilir və bu səbəbdən sahibliyin müdafiəsi iddiaları istisna olunur. Əslində məhkəmələr də özbaşınalıqdan müdafiə haqqında iddialara mümkün olan ən qısa müddətdə baxmalı və yekun qərar çıxarmalıdır. Bunun üçün sahiblik iddialarının şərtlərinin sürətli şəkildə araşdırılması kifayət edir.

Sahiblik iddialarının təyinatı özbaşınalığın qarşısını almaq olduğu üçün belə tələblərə baxılarkən hüquq haqqında mübahisəli halların, o cümlədən əşyaya sahiblik hüququ verən əsasların sübut edilməsinə, yaxud cavabdehin əşyaya daha üstün bir hüquqa malik olması barədə etirazların dinlənilməsinə və bu dəlillərin araşdırılmasına gərək yoxdur. Çünki, əşya üzərindəki mülki hüquqlar sahiblik iddiasının predmeti xaricində qalmaqla mübahisənin həlli üçün əhəmiyyət kəsb etmir. Yəni, sahiblik iddiasını həll etmiş məhkəmə aktı mübahisənin obyektini üzərində tərəflərdən hansınsa hüququnu tanımış və ya təkzib etmiş olmur. Bu qərar yalnız özbaşınalıqla pozulmuş sahiblik vəziyyətini bərpa edir, onu ilkin vəziyyətə qaytarır. Ona görə də, sahibliyin müdafiəsinə dair iddianın həllindən (nəticəsindən) asılı olmayaraq, hər bir tərəfin həmin əşya barəsində ayrıca icraatda hüquq haqqında mübahisə açmaq imkanı var.

Kollegiya xüsusilə vurğulamışdır ki, sahibliyin müdafiəsi haqqında tələbin həllinə dair məhkəmə qərarı eyni əşyaya münasibətdə qaldırılan hüquq haqqında mübahisəyə dair işdə preyardisial əhəmiyyət kəsb etmir.

*Bu xülasə məhkəmə qərarının anlaşılın olmasında yardımçı olmaq məqsədilə Ali Məhkəmənin Aparatı tərəfindən tərtib edilmişdir və qərarın tərkib hissəsi olmamaqla, onun qısa məzmununu təşkil edir. Yalnız məhkəmə tərəfindən qəbul edilmiş məhkəmə aktı rəsmi sənəddir və rəsmi olaraq yalnız ona istinad edilə bilər.

Cinayət işləri üzrə ★ ★ ★ statuslu qərar

İşin nömrəsi: 1[102]-1102/2025

İşin halları:

İrəli sürülmüş ittihama əsasən, məhkum qeyrisi ilə qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs halında qadınları aldatma yolu ilə zəiflik vəziyyətindən sui-istifadə etməklə, həmçinin hədə-qorxu məcbur etmə vasitəsindən istifadə etməklə cinsi istismar edilməsi məqsədi ilə Azərbaycan Respublikasının dövlət sərhədindən keçirilməsi üçün cəlb edib insan alveri məqsədi ilə zərərçəkmiş şəxsin pasportunu götürüb saxlamaqla təkrarən tamah niyyəti ilə iki şəxs barəsində insan alveri, həmçinin insan alveri məqsədi ilə sənədlərlə qanunsuz hərəkətlər cinayətlərini törətmişdir.

Birinci instansiya məhkəməsinin mövqeyi:

Birinci instansiya məhkəməsinin hökmünə əsasən, məhkum CM-in 144-1.2.1, 144-1.2.2, 144-1.2.4-1, 144-1.2.5 və 144-3.4-cü maddələrində nəzərdə tutulmuş cinayətlərin törədilməsində təqsirli bilinərək, CM-in 144-1.2.1, 144-1.2.2, 144-1.2.4-1, 144-1.2.5-ci maddələri ilə 8 il müddətə, CM-in 144-3.4-cü maddəsi ilə 2 il müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına, CM-in 66.3-cü maddəsinə əsasən həmin cəzalar qismən toplanılmaqla qəti olaraq 8 il 6 ay müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilmişdir.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsinin mövqeyi:

Apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qərarına əsasən, məhkum tərəfindən verilmiş apellyasiya şikayəti təmin edilməmiş, hökm dəyişdirilmədən saxlanılmışdır.

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin mövqeyi:

Məhkum tərəfindən verilmiş kassasiya şikayəti qismən təmin edilmiş, apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qərarı və birinci instansiya məhkəməsinin hökmü dəyişdirilmiş, məhkumun CM-in 144-1.2.1-ci maddəsi ilə təqsirli bilinməsinə dair müddəalar həmin qərar və hökmdən xaric edilmişdir.

Məhkuma birinci instansiya məhkəməsinin hökmü ilə CM-in 66.3-cü maddəsinə əsasən qismən toplama yolu ilə CM-in 144-1.2.2, 144-1.2.4-1, 144-1.2.5-ci maddələrində və CM-in 144-3.4-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş cinayətlərin məcmusu üzrə təyin olunmuş azadlıqdan məhrum etmə cəzasının müddəti 8 il 6 aydan 8 il 1 aya endirilmişdir. Qalan hissədə qərar və hökm dəyişdirilmədən saxlanılmışdır.

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin əsaslandırması:

1. Kassasiya kollegiyası hesab etmişdir ki, məhkumun əməli düzgün olmayaraq CM-in 144-1.2.1-ci maddəsi ilə tövsif edilmiş, məhkəmələr maddi hüquq normasının tətbiqində səhvə yol vermişlər.

2. Belə ki, hökmdən və apellyasiya instansiyası məhkəməsinin yekun qərarından görünür ki, məhkəmələr məhkumun 2019-cu ilin aprel ayının əvvəllərində Türkiyə Respublikasının İstanbul şəhərində cinsi istismar edilməsi məqsədi ilə Zərərçəkmiş şəxs1-i cəlb edib onu 26 aprel 2019-cu ildə Azərbaycan Respublikasının dövlət sərhədindən keçirdikdən sonra 2019-cu ilin may ayının sonlarında həmin vaxt Türkiyə Respublikasının Bursa şəhərində olan digər Zərərçəkmiş şəxs2-ni İstanbul şəhərində cinsi istismar edilməsi məqsədi ilə cəlb etməsini insan alveri cinayətlərinin təkrar törədilməsi əlaməti üzrə - CM-in 144-1.2.2-ci maddələri ilə tövsif etmişdir.

3. Həmçinin, məhkəmələr məhkumun 2019-cu ilin avqust ayının sonlarında Bakı şəhərində olan Zərərçəkmiş şəxs2-ni cinsi istismar edilməsi məqsədi ilə cəlb edib 1 sentyabr 2019-cu ildə Azərbaycan Respublikasının dövlət sərhədindən keçirməsini də (nə qədər ki, bundan əvvəl eyni cinayəti Zərərçəkmiş şəxs1 və Zərərçəkmiş şəxs2-in özünə qarşı törətmişdi) Cinayət Məcəlləsinin 144-1.2.2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş insan alveri cinayətinin təkrar törədilməsi kimi tövsif etmişlər.

4. Bu hal, yəni məhkəmələrin hər bir zərərçəkmiş şəxsə münasibətdə, eləcə də sonuncu dəfə eyni bir zərərçəkmiş şəxsə münasibətdə baş vermiş cinayət hadisələrini ayrı-ayrı cinayətlərin (birinci başa çatdıqdan

sonra - ikincinin, ikinci başa çatdıqdan sonra-üçüncünün) törədilməsi kimi qiymətləndirib, bundan çıxış etməklə üç hadisədən təşkil olunmuş insan alveri cinayətlərinin çoxluğunu təkrarlıq əlaməti üzrə CM-in 144-1.2.2-ci maddəsi ilə tövsif etmələri, eyni zamanda həmin əməllərin CM-in 144-1.2.1-ci maddəsi ilə - iki və ya daha çox şəxs barəsində törədilmiş insan alveri cinayəti kimi tövsifini istisna edir.

5. Çünki, CM-in 144-1.2.2-ci maddəsində təsbit edilmiş cinayətlərin təkrar törədilməsi əlaməti bir cinayət (zərərçəkmiş şəxslərdən birinə qarşı törədilmiş əməl) başa çatdıqdan sonra digərinin törədilməsini nəzərdə tutduğu halda, CM-in 144-1.2.1-ci maddəsində təsbit edilmiş əlamət eyni vaxtda – bir əməllə, məsələn “şəxsi istismar edilməsi məqsədi ilə cəlb etmə” əməli ilə iki və ya daha çox şəxs barəsində insan alveri cinayətinin törədilməsini, yəni çəkilən misala münasibətdə istismar məqsədi ilə eyni zamanda iki və daha çox şəxsin cəlb olunmasını ehtiva edir.

6. Əməlin hüquqi tövsifində şərh olunan səhvə yol verilməsi həm də ondan irəli gəlir ki, ibtidai istintaq orqanın ardınca məhkəmələr də zərərçəkmiş şəxslərin cinsi istismar edilmələri məqsədi ilə müxtəlif vaxtlarda cəlb edilib, müxtəlif vaxtlarda bu məqsədlə Azərbaycan Respublikasının dövlət sərhədindən keçirilmələrinə, yəni işin həqiqi hallarına görə də hər bir müstəqil cinayət başa çatdıqdan sonra digərinin törədilməsinə baxmayaraq, əslində insan alveri cinayətinin obyektiv cəhətinə aid olmayan haldan – zərərçəkmiş şəxslərin İstanbul şəhərində təxminən eyni vaxtlarda faktiki cinsi istismar edilmələrindən çıxış edərək, insan alveri cinayətlərinin hər iki zərərçəkmiş şəxsə münasibətdə eyni vaxtda (vahid əməllə iki zərərçəkmiş şəxs barəsində insan alveri cinayətinin) törədilməsi barədə səhv qənaətə gəlmişlər.

7. Məhkəmələr nəzərə almamışlar ki, cinayət təqibi orqanı tərəfindən irəli sürülmüş və onların sübuta yetirilmiş saydıqları ittihama görə üç epizodun hamısında məhkumun törətdiyi insan alveri cinayəti CM-in 144-1.1-ci maddəsinin dispozisiyasında (əsas tərkib) təsbit edilmiş şəxsin istismar edilməsi məqsədi ilə “cəlb edilməsi”, “əldə edilməsi”, “saxlanması”, “gizlədilməsi”, “daşınması”, “verilməsi”, “qəbul edilməsi” kimi alternativ əməllərdən biri – “şəxsin istismar edilməsi məqsədi ilə cəlb edilməsi”ndə ifadə olunmuşdur. “Şəxsin istismar edilməsi məqsədi ilə cəlb edilməsi” isə formal tərkibli cinayət olmaqla zərərçəkmiş şəxs cəlb edildiyi, məsələn təqsirkarın zərərçəkmiş şəxsə hədə-qorxu gələrək və yaxud təsir imkanlarından və ya zəiflik vəziyyətindən sui-istifadə edərək çatdırdığı, CM-in 144-1.1-ci maddəsində göstərilən məqsədə yönələn təklif sonuncu tərəfindən qəbul edildiyi andan başa çatmış hesab edilir.

8. Odur ki, bu cinayətin qurbanı olan zərərçəkmişin bilavasitə istismar edilməsi (istismarın nədə ifadə olunmasından asılı olmayaraq) CM-in 144-1.1-ci maddəsində göstərilən cinayətin obyektiv cəhətinə daxil edilmir (başə çatmış cinayətin tərkibinin yaranması şəxsin faktiki istismar edilməsi ilə şərtləndirilmir) və əsaslar olduqda həmin əməl (istismar) əlavə olaraq CM-in başqa maddələrində nəzərdə tutulan cinayət olaraq (məsələn, CM-in 106-cı maddəsində təsbit edilən “köləlik” cinayəti kimi) tövsif olunur.

9. CM-in 144-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş əməllərin həmin Məcəllənin 144-1.2.4-1-ci maddəsində göstərilən “insan alveri qurbanını Azərbaycan Respublikasının dövlət sərhədindən keçirməklə törədildikdə” kimi cinayətin obyektiv cəhətinə aid olub cinayəti ağırlaşdıran əlamətlə törədilməsi onu tələb edir ki, “şəxsin istismar edilməsi məqsədi ilə cəlb edilməsi” cinayətinin başa çatma anının müəyyən edilməsi zamanı həm də bu əlamətin nə vaxt baş verdiyi də nəzərə alınsın.

10. Lakin, həmin hal da nəzərə alındıqda, aydın olur ki, məhkumun təqsirli bilindiği insan alveri cinayəti üzrə ittihamı təşkil edən əməllərin hər biri müxtəlif vaxtlarda və müxtəlif hərəkətlərlə törədilmiş müstəqil cinayətlər olmaqla və birlikdə götürüldükdə cinayətlərin çoxluğu kimi çıxış etməklə CM-in 144-1.2.2-ci maddəsinin nəzərdə tutduğu “cinayətlərin təkrar törədilməsi” əlamətinin təsir altına düşürlər və həmin əməllərə CM-in 144-1.2.1-ci maddəsi əsassız olaraq şamil edilmişdir.

11. Beləliklə, məhkəmə kollegiyası göstərilənlərə əsasən, kassasiya şikayətinin qismən təmin edilməli, apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qərarının və birinci instansiya məhkəməsinin hökmünün dəyişdirilməli olması barədə qənaətə gəlmişdir.

*Bu xülasə məhkəmə qərarının anlaşılmağında yardımçı olmaq məqsədilə Ali Məhkəmənin Aparatı tərəfindən tərtib edilmişdir və qərarın tərkib hissəsi olmamaqla, onun qısa məzmununu təşkil edir. Yalnız məhkəmə tərəfindən qəbul edilmiş məhkəmə aktı rəsmi sənəddir və rəsmi olaraq yalnız ona istinad edilə bilər.

İnzibati işlər üzrə ★ ★ ★ statuslu qərar

İşin nömrəsi: 2-1[102]-1043/2025

Mübahisəli hüquqi məsələnin qısa məzmunu: müddətsiz müəyyən edilmiş əlilliyin bərpa edilməsi

Kassasiya instansiya məhkəməsinin mövqeyi:

1. 14 sayılı TSEK-nın 30.06.2015-ci il tarixli SER TSE-01 406773 nömrəli arayışına əsasən iddiaçıya hərbi xidmət dövrü ilə əlaqədar ikinci qrup müddətsiz əlillik müəyyən edilmiş və ona “hərbi xidmət dövrü ilə əlaqədar” II dərəcə müddətsiz əlilliyə görə müvafiq təminat xərçəliyinin 55 faizi miqdarında hərbi qulluqçu kimi əmək pensiyası təyin edilərək ödənilmiş, ödənilən əmək pensiyası 01 iyun 2022-ci il tarixdən dayandırılmışdır.
2. Müddətsiz əlilliyin müəyyən olunmasının məqsədi dövlət tərəfindən şəxsin sağlamlığında sabit və geridönməz pozuntuların olduğunun və həmin pozuntularda əhəmiyyətli yaxşılaşmanın obyektiv səbəblərdən mümkün olmadığı qəbul edilməsidir. Başqa sözlə, qanunverici müddətsiz əlillik müəyyən edilmiş şəxslərə münasibətdə onların reabilitasiya imkanlarının tükəndiyini qəbul edir, buna görə də, onların təkrar müayinəyə cəlb edilməsi zərurəti aradan qalxmış olur.
3. Müddətsiz əlillik təyinatı ilə bağlı qərarın sonradan ləğv edilməsində diqqət yetirilməli məqam ondan ibarətdir ki, inzibati orqan müddətsiz əlillik təyinatı ilə bağlı özünün əvvəlki qərarını qanunsuz, yoxsa qanuni əlverişli inzibati akt kimi ləğv etmişdir.
4. Əgər inzibati orqan müddətsiz əlillik təyinatına dair qərarın qanunsuz əlverişli inzibati akt olduğu qənaətindən hərəkət etmişsə, bu halda, mübahisə “İnzibati icraat haqqında” Qanunun 3.3-cü və 67-ci maddəsinin, eləcə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 16 yanvar tarixli, 11 nömrəli Qərarı ilə təsbit edilmiş “Əlilliyin qiymətləndirilməsi” Qaydasının 3.7-ci bəndinin müvafiq müddəaları nəzərə alınmaqla həll olunmalıdır.
5. İnzibati orqanın özünün müddətsiz əlilliklə bağlı əvvəlki qərarının qanuniliyi qəbul etdiyi, lakin sonradan yaranmış hüquqi və ya faktiki hallara görə qərarın ləğv edilməli olduğunu qənaətdə olduğu halda, mübahisənin həllinə tətbiq edilməli olan hüquq Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 16 yanvar tarixli, 11 nömrəli Qərarı ilə təsbit edilmiş “Əlilliyin qiymətləndirilməsi” Qaydasının 3.7-ci bəndi deyil, “İnzibati icraat haqqında” Qanunun 68-ci maddəsinin müvafiq normalarıdır.
6. Cavabdeh “əvvəlki qərarının düzgünlüyünü şübhə altına alan əsaslı sübutların mövcudluğunu” müəyyən etməli, icraatı məhz bu sübutlara əsaslanmaqla başlamalı, yalnız bundan sonra şəxsi əyani müayinəyə cəlb etməklə qərar verməlidir. Qanunvericiliyin bu tələbləri hüquqi müəyyənlik və səmərəli idarəçilik prinsiplərinin təmin edilməsinə yönəlmişdir.
7. “Əvvəlki qərarının düzgünlüyünü şübhə altına alan əsaslı sübutlar”ın mövcudluğu ilə bağlı məsələ qiymətləndirilərkən nəzərə alınmalıdır ki, burada əsaslı şübhədən kənar sübut standartı tətbiq olunmalıdır. Yəni, müddətsiz müəyyən edilmiş əlilliklə bağlı əvvəlki qərarın düzgünlüyünü şübhə altına alacaq konkret, uyğun və yetərli əsaslar ortaya çıxmış olmalıdır. Yalnız belə tələblərə cavab verən əsasların mövcudluğundan çıxış edilməklə müddətsiz müəyyən edilmiş əlilliklə bağlı əvvəlki qərarın qanuniliyinin yoxlanılmasına dair icraata başlanıla bilər. Digər tərəfdən, belə əsaslar həm qərarın özü çıxarılarəkən mövcud olan, lakin inzibati orqana bəlli olmayan hallar ola bilər kimi, sonradan yaranmış, lakin qərarın qanuniliyinə təsir edə bilən hallar da ola bilər. Bundan başqa, sözügedən hallar konkret iddiaçı ilə birbaşa bağlı hallar olmalı, məhz ona təyin edilmiş əlilliklə bağlı əvvəlki qərarın düzgünlüyünü şübhə altına alacaq mötəbər və rəsmi mənbələrdən əldə olunmuş əsaslar müəyyən edilmiş olmalıdır.
8. Halbuki, cavabdehin faktiki xarakterli hərəkətləri ilə iddiaçıya münasibətdə onun müddətsiz əlilliyi dayandırılmış və bu dayandırma iddiaçıya münasibətdə hər hansı bir icraat aparılmadan, onun məlumatlandırılması və dinlənməsi təmin olunmadan, eləcə də əyani müayinəsi aparılmadan həyata keçirilmişdir.
9. Bundan əlavə informasiya sistemində məlumatların mövcud olmaması inzibati aktın özünün və qüvvəsinin

olmadığı anlamına gəlmir. İnformasiya sistemi yaratmaq, orada müvafiq qeydiyyatları aparmaq idarəçilik qaydaları ilə bağlı məsələ olmaqla son nəticədə cavabdehin məsuliyyəti ilə bağlıdır. İddiaçıya aid əlverişli inzibati akt barədə həmin sistemdə məlumatın olmaması iddiaçının təqsiri ilə bağlı deyildir, müvafiq olaraq bu hal hətta varsa belə, iddiaçının ziyanına təfsir oluna bilməz.

*Bu xülasə məhkəmə qərarının anlaşılmağında yardımçı olmaq məqsədilə Ali Məhkəmənin Aparatı tərəfindən tərtib edilmişdir və qərarın tərkib hissəsi olmamaqla, onun qısa məzmununu təşkil edir. Yalnız məhkəmə tərəfindən qəbul edilmiş məhkəmə aktı rəsmi sənəddir və rəsmi olaraq yalnız ona istinad edilə bilər.

Qanunvericiliyə edilmiş dəyişikliklər

1. “Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosesual Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” 2025-ci il 8 iyul tarixli 239-VIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Hüquqi akta keçid

2025-ci il 8 iyul tarixli 239-VIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə qanunvericilikdə edilmiş dəyişikliklər əsasən hüquqi boşluqları aradan qaldırmaq və bir sıra normaları təkmilləşdirmək məqsədilə edilmişdir.

Belə ki, dəyişikliklə Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində “prokuror” ifadəsi dəqiqləşdirilərək “ibtidai araşdırmaya prosesual rəhbərliyi həyata keçirən prokuror” ifadəsi ilə əvəz edilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosesual Məcəlləsinə əlavə edilən 212.5-ci maddəyə əsasən icraatında mülki iş, kommersiya və ya inzibati mübahisələr üzrə, yaxud inzibati xəta haqqında iş olan hakim, səlahiyyətli orqan həmin iş üzrə şəxsin əməllərində cinayətin əlamətlərini aşkar etdikdə, bu barədə Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsinə və Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsinə uyğun olaraq qəbul etdiyi xüsusi qərardadı və ya məhkəmədə olan materialları ibtidai araşdırmaya prosesual rəhbərliyi həyata keçirən prokurora göndərir.

Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 129.1.3-cü maddəsinə edilən dəyişikliyə əsasən səlahiyyətli orqanın qərarından məhkəməyə verilən şikayətin inzibati xətanın törədildiyi yer üzrə rayon (şəhər) məhkəməsinə verilməsi, əlavə edilən 129.1-1-ci maddəyə əsasən isə, barəsində qərar çıxarılmış şəxsin vəsatətinə əsasən onun yaşayış yeri və ya hüquqi şəxsin ünvanının olduğu yer üzrə şikayətə baxılması üçün vəsatətin verilməsi müəyyən edilir.

Digər dəyişiklik Azərbaycan Respublikası Mülki Prosesual Məcəlləsinin 307.2.4-cü maddəsinin ləğvi ilə bağlıdır. Burada təsbit olunan məsələnin praktiki əhəmiyyətinin qalmadığı üçün həmin maddə məcəllədən çıxarılmışdır.

Bundan başqa həm də bir sıra aktual məsələlər üzrə dəyişikliklər və əlavələr edilmişdir. Belə ki, “elektron pul təşkilatı” ifadəsinin təsbiti, “aeroport” termininin “hava limanı” anlayışı ilə əvəz olunmuş, həmçinin QHT-lərin qrant müqavilələri, xidmətlərin göstərilməsi və hesabatlıq məsələlərinə dair inzibati məsuliyyət mexanizmi də dəqiqləşdirilmişdir.

Eyni zamanda Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsinə “Qeyri-hökumət təşkilatı tərəfindən xidmətlərin göstərilməsi və işlərin görülməsi ilə bağlı qanunvericiliyin pozulması” adlı yeni 432-1-ci maddə və “Dövlət qulluqçularının reyestrinin aparılması qaydalarının pozulması” ilə bağlı 600-cü maddə əlavə edilmişdir.

2. “Azərbaycan Respublikasının Torpaq Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Mənzil Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsində, “Bələdiyyə torpaqlarının idarə edilməsi haqqında”, “Bələdiyyə torpaqlarının ayrılmasına dair sənədlərin hazırlanması və razılaşdırılması qaydaları haqqında Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə” və “Daşınmaz əmlakın dövlət reyestri haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə” 2025-ci ilin 14 iyul tarixli 244-VIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Hüquqi akta keçid

Dəyişikliyə əsasən təbii fəlakət, texnogen qəza və ya hərbi əməliyyat nəticəsində (işğaldan azad edilmiş ərazilər istisna olmaqla) məhv olmuş, yaxud yararsız vəziyyətə düşmüş yaşayış sahələrinin əvəzinə yaşayış evləri və çoxmənzilli yaşayış binaları bələdiyyə mülkiyyətində olan torpaq sahələrində tikildiyi hallarda bələdiyyəyə mütənasib dəyərdə dövlət mülkiyyətindən torpaq sahələrinin ayrılması dövlətin səlahiyyətləri sırasına daxil edilmişdir.

Qanuna görə, bələdiyyələrin ehtiyat fondunun özəlləşdirilə bilən torpaqları xüsusi mülkiyyətə bələdiyyənin qərarı (müqavilə) ilə, dövlət və ya bələdiyyə mülkiyyətində olan torpaqlar istifadəyə və icarəyə uyğun olaraq, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının və bələdiyyənin qərarı (müqavilə) ilə verilir. Həmin qərarla yerli şərait, torpaq ehtiyatının miqdarı, əhalinin sıxlığı nəzərə alınmaqla, mövcud texniki normalara, habelə yerquruluşu və şəhərsalma layihə sənədlərinə uyğun olaraq, verilən torpaq sahələrinin ölçüləri müəyyən edilir.

Dəyişikliyə əsasən bu qayda təbii fəlakət, texnogen qəza və ya hərbi əməliyyat (işğaldan azad edilmiş ərazilər istisna olmaqla) nəticəsində məhv olmuş, yaxud yararsız vəziyyətə düşmüş yaşayış sahələrinin əvəzinə yeni yaşayış evlərinin və çoxmənzilli yaşayış binalarının tikintisi üçün torpaq sahələrinin ayrılması halına şamil edilmir.

Azərbaycan Respublikasının Torpaq Məcəlləsinə yeni redaksiyada verilən 74-cü maddə təbii fəlakət, texnogen qəza və ya hərbi əməliyyat nəticəsində (işğaldan azad edilmiş ərazilər istisna olmaqla) məhv olmuş, yaxud yararsız vəziyyətə düşmüş yaşayış evləri və ya çoxmənzilli yaşayış binalarının yerləşdiyi torpaq sahələrinə dair tənzimləməni əhatə edəcək.

Dəyişikliyə görə, təbii fəlakət, texnogen qəza və ya hərbi əməliyyat nəticəsində (işğaldan azad edilmiş ərazilər istisna olmaqla) məhv olmuş, yaxud yararsız vəziyyətə düşmüş yaşayış evləri və çoxmənzilli yaşayış binalarının (bundan sonra – yaşayış sahələrinin) yerləşdiyi torpaq sahələrində yeni yaşayış sahələrinin tikintisi 74-cü maddənin 2-ci hissəsində müəyyən edilmiş hallar əsasında məqsəduyğun hesab edilmədikdə həmin torpaq sahəsinin əvəzinə müvafiq məqsədlər üçün torpaq sahələri dövlət ehtiyat fondu torpaqlarından, bu mümkün olmadıqda isə mütənasib dəyərdə bələdiyyə mülkiyyətində olan torpaqlardan ayrılacaq. Tikilinin mülkiyyətçisi bununla razılaşmadıqda və ya 74-cü maddənin 1-ci hissəsində nəzərdə tutulmuş torpaq sahəsi olmadıqda məhv olmuş, yaxud yararsız vəziyyətə düşmüş yaşayış sahələrinin yerləşdiyi torpaq sahələri, dəyəri mülkiyyətçiyə ödənilməklə rekvizisiya qaydasında alınacaq.

Azərbaycan Respublikasının Torpaq Məcəlləsinin 74-cü maddəsinin 2-ci hissəsində nəzərdə tutulmuş hallar tikili mülkiyyətçilərinin müraciəti əsasında və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qurumun öz təşəbbüsü ilə 30 gün müddətində apardığı araşdırma nəticəsində müəyyən oluncak. Müraciətin və araşdırmanın nəticəsi olaraq müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyənləşdirdiyi qurum bu maddənin 2-ci hissəsində göstərilən hallar barədə qərar qəbul edəcək və həmin qərarı 3 gün müddətində tikilinin mülkiyyətçisinə göndərəcək.

Eyni zamanda digər qanunlarda uyğunlaşdırmaq məqsədilə dəyişikliklər edilmişdir.

3. Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində, “Media haqqında” və “Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestri haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə 2025-ci il 14 iyul tarixli 247-VIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Hüquqi akta keçid

Dəyişikliklərin əsas məqsədi xarici media subyektlərinin filial və nümayəndəliklərinin Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət qaydasının beynəlxalq müqavilələrlə tənzimlənməsi nəzərdə tutulur, ölkəmizdə fəaliyyət göstərəcək filial və nümayəndəliyin Dövlət Vergi Xidmətində qeydiyyatdan keçdikdən sonra Media Reyestrinə daxil edilməsi üçün müraciət etməsi tələbi gətirilir, saxta məlumatların dərci və yayımını qadağan edən norma müəyyən edilir, Media Reyestrində olmadan həyata keçirilən media fəaliyyətinin qanunsuzluğu təsbit olunur.

Dəyişikliklə “Media subyekti” anlayışı Azərbaycan Respublikasında xarici media subyektlərinin filial və nümayəndəliklərini də əhatə etməsi məqsədilə genişləndirilib. Habelə xarici media subyektlərinin filial və nümayəndəliklərinin Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət qaydasının beynəlxalq müqavilələrlə tənzimlənməsi nəzərdə tutulur, ölkəmizdə fəaliyyət göstərəcək filial və nümayəndəliyin Dövlət Vergi Xidmətində (DVX) qeydiyyatdan keçdikdən sonra Media Reyestrinə daxil edilməsi üçün müraciət etməsi tələbi gətirilir. Bununla yanaşı, “xarici jurnalistlər” ifadəsi “xarici media nümayəndələri” ifadəsi ilə əvəzlənir.

Həmçinin saxta məlumatların dərci və yayımını qadağan edən norma müəyyən edilir. Media Reyestrində olmayan, şantaj, böhtan xarakterli, qərəzli materiallar, saxta məlumatlar dərc edən qəzetlərin fəaliyyətinin qarşısının alınması məqsədilə onların nəşri və yayımı qadağan olunur. Media Reyestrində olmadan həyata keçirilən media fəaliyyətinin qanunsuzluğu birbaşa təsbit edilir. İnformasiya agentliklərinə münasibətdə xarici ölkələrdə akkreditasiyadan keçmiş jurnalistlər və digər subyektlərlə informasiya əldə edilməsi (verilməsi) barədə müqavilələr üzrə minimum say müəyyənləşdirilir, həmçinin istehsal etdikləri informasiyanın minimum nisbətində dair tələblər təsbit olunur.

Media subyektlərinin (redaksiyalarının) adlarının digər media subyektlərinin adları ilə eyni və ya oxşar olmaması, onların adlarında ictimai qaydaya, mənəviyyətə və əxlaqa zidd olan, istifadəçiləri yanılda bilən ifadələrdən istifadə edilməməsinə dair norma əlavə edilir. Xarici media subyektlərinin filial və nümayəndəlikləri də daxil olmaqla, bütün media subyektlərinin onlayn resurslarına münasibətdə mediada dərci və yayımı qadağan olunan materiallar üzrə tədbirlərin görülməsinin Medianın İnkişafı Agentliyinin səlahiyyətlərinə aid edilməsinə dair dəyişiklik edilir.

Bundan başqa Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinə edilən dəyişiklikdə Medianın İnkişafı Agentliyinin müraciəti əsasında müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən bu Məcəllənin 59 - 61-ci maddələrində hüquqi şəxsin ləğv edilməsi ilə bağlı qaydalar tətbiq edilmədən Azərbaycan Respublikasında xarici media subyektlərinin filial və nümayəndəliklərinin ləğv olunaraq hüquqi şəxslərin dövlət reyestrindən çıxarılmasının təmin edilməsi nəzərdə tutulur.

Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində Media Reyestrində olmadan fəaliyyət göstərən çap mediası subyektinin çap mediası məhsulunun həmin subyekt, nəşriyyat və ya yayıcı tərəfindən nəşri və ya yayımına görə inzibati məsuliyyət müəyyən edilir.

“Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestri haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununda isə xarici media subyektinin filial və nümayəndəliyinin beynəlxalq müqavilədə nəzərdə tutulmadan və ya Media Reyestrinə daxil edilmədən fəaliyyət göstərməsi, habelə Media Reyestrindən çıxarılması onun ləğvinin əsas kimi müəyyənləşdirilir.

4. “Xüsusi icra məmurları haqqında” 2025-ci il 14 iyul tarixli 248-VIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Hüquqi akta keçid

“Xüsusi icra məmurları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu icra sisteminin səmərəliliyinin artırılması məqsədilə qəbul edilmişdir.

Qanunda xüsusi icra məmuru arzusunda olmaq istəyən şəxslər üçün bir sıra tələblər mövcudur. Belə ki, ali təhsilli və bu Qanunun 1-ci, 7.2-ci və 7.3-cü maddələrinin tələblərinə cavab verən Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı xüsusi icra məmuru ola bilər. Həmçinin icrası xüsusi icra məmurları tərəfindən həyata keçirilən icra sənədlərinin növləri, icra sənədlərinin xüsusi icra məmurunun icraatına yönəldilməsi qaydası təsbit olunur. Xüsusi icra məmurunun hüquq və vəzifələri, onların dövlət orqanları ilə əməkdaşlığı ilə bağlı məsələlər, eyni zamanda xüsusi icra məmurlarının fəaliyyətinə nəzarətlə bağlı müddəalar əks olunur.

Xüsusi icra məmuru dövlət hakimiyyətinin nümayəndəsi hesab edilmir. Xüsusi icra məmurunun fəaliyyəti sahibkarlıq fəaliyyəti hesab olunmur. Xüsusi icra məmurunun icra icraatı çərçivəsində qəbul etdiyi qərarlar hüquqi qüvvəsinə görə dövlət icra məmurunun qəbul etdiyi qərarlara bərabərdir. İcra sənədlərinin icrası ilə əlaqədar xüsusi icra məmurunun qanuni tələbləri Azərbaycan Respublikasının ərazisində bütün dövlət və bələdiyyə orqanları, hüquqi şəxslər, onların vəzifəli şəxsləri və fiziki şəxslər üçün məcburidir. Xüsusi icra məmuruna icra sənədlərinin icrası ilə əlaqədar tələb olunan məlumatlar, sənədlər və onların surətləri dövlət və bələdiyyə orqanları, hüquqi şəxslər, onların vəzifəli şəxsləri və fiziki şəxslər tərəfindən tam və vaxtında verilməlidir. Xüsusi icra sistemi Azərbaycan Respublikasının inzibati ərazi vahidləri üzrə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilmiş mərhələlərdə tətbiq olunacaq.

Xüsusi icra məmurlarının özünüidarə orqanı olan Xüsusi İcra Məmurlarının Palatasının əsas məqsədi xüsusi icra məmurlarının fəaliyyətinin idarə olunmasında iştirak etmək, onların fəaliyyətinin təşkili və bu fəaliyyətə nəzarət olunması sahələrinin inkişafını və təkmilləşdirilməsini təmin etməkdir.

Bu Qanun 2026-cı il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir.

5. 2025-ci ilin 14 iyul tarixli 249-VIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu

2025-ci ilin 14 iyul tarixli 249-VIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə bir sıra məcəllələrə və qanunlara dəyişiklik edilmişdir. Dəyişikliklərdə xüsusi icra məmurları fəaliyyət göstərdikləri yer üzrə vergi orqanlarında uçota alınması, xüsusi icra məmurlarının fəaliyyətinə görə bir ay ərzində aldıkları icra haqlarından (xərclər nəzərə alınmadan) vergi tutulması qeyd olunur. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə edilən dəyişikliyə əsasən onların əldə etdikləri icra haqları qeyri-sahibkarlıq fəaliyyətindən əldə edilən gəlir hesab ediləcəkdir.

Eyni zamanda dəyişiklikdə xüsusi icra məmurlarının gəlir vergisinin ödəyicisi hesab edilməsi, vergitutma obyektindən 10 faiz dərəcə ilə vergi tutulması, hər rüb başa çatdıqdan sonra növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq onlara ödənilən icra haqlarına münasibətdə bəyannamə vermək öhdəliyi nəzərdə tutulur. “Sosial sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununda xüsusi icra məmurlarının da məcburi dövlət sosial sığortasına cəlb olunan şəxslərin siyahısına əlavə edilməsi, onlardan minimum aylıq əməkhaqqının beş mislinin 25 %-i miqdarında məcburi dövlət sosial sığorta haqqı tutulması öz əksini tapmışdır. “Tibbi sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa dəyişiklik edilərək, xüsusi icra məmurlarının sığortalı qismində çıxış edən şəxslərin siyahısına əlavə edilməsi nəzərdə tutulur. Bundan başqa digər dəyişikliklər “Xüsusi icra məmurları haqqında” 2025-ci il 14 iyul tarixli 248-VIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanununun qəbul edilməsi ilə əlaqədar olaraq uyğunlaşdırmaq məqsədilə edilmişdir.

6. Azərbaycan Respublikasının Torpaq Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Mənzil Məcəlləsində, “Torpaq islahatı haqqında”, “Torpaq bazarı haqqında”, “Notariat haqqında”, “İcra haqqında”, “Daşınmaz əmlakın dövlət reyestri haqqında” və “İpoteka haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə 2025-ci il 14 iyul tarixli 250-VIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Dəyişikliklər hərracların həyata keçirilməsinin daha səmərəli üsullarını, icra sənədinə əsasən satılmalı olan əmlakın, borclunun üzərinə həbs qoyulmuş əmlakın və ipoteka predmetinin satılması ilə bağlı kompleks tənzimləməni nəzərdə tutur və borclulara əmlakı özləri tərəfindən satışa çıxarılması imkanı yaradır.

Belə ki, icra sənədində satılmalı əmlak müəyyən edildiyi hallarda bildiriş borcluya rəsmi qaydada verildikdən sonra 7 iş günü ərzində o, əmlakın açıq bazarda satılması üçün icra məmuruna müraciət edə bilər. Belə müraciət edildikdə icra məmuru 1 iş günü müddətində qərar qəbul edir və borcluya əmlakın satılması üçün 2 ay müddət verir.

Notarius vasitəsilə rəsmiləşdirilməyən alqı-satqı əməliyyatları üzrə ödənişlər bilavasitə icra xidmətinin depozit hesabına köçürülür. Əmlak bu müddətdə açıq bazarda satılmadığı halda elektron hərraca çıxarılır. Borclunun üzərinə həbs qoyulmuş əmlakı və ya ipoteka predmeti isə əvvəlcə qiymətləndiricinin hesabatında göstərilən bazar dəyəri ilə tələbkara təklif edilir. Bu halda tələbkara öz iradə ifadəsinin bildirilməsi üçün təklifi aldıqdan sonra 7 iş günü müddət verir və tələbkar əmlakı qəbul etdikdə bu hal

protokolla rəsmiləşdirilir.

Həmin protokol imzalandıqdan sonra dərhal “Elektron icra” informasiya sistemi vasitəsilə “Elektron notariat” informasiya sistemə göndərilir.

Elektron hərracın keçirilməsi barədə sifariş “Elektron icra” informasiya sistemi vasitəsilə formalaşdırılır və hərrac müvafiq informasiya sistemi vasitəsilə avtomatlaşdırılmış qaydada açıq auksion formasında keçirilir. Elektron hərrac başa çatdıqdan dərhal sonra onun nəticələri haqqında avtomatik olaraq protokol tərtib edilir. Protokol müqavilə qüvvəsinə malikdir. Protokol imzalandığı vaxtdan ən gec 7 iş günü müddətində elektron hərracın qalibi əmlakın satış qiymətini icra xidmətinin depozit hesabına köçürməlidir.

Elektron hərracın qalibinin daşınmaz əmlak və ya rəsmi reyestrədə qeydiyyatata alınan daşınar əmlak üzərində hüquqlarının dövlət qeydiyyatına alınması məqsədilə elektron hərracın nəticələri barədə protokol Elektron icra informasiya sistemindən Elektron Hökumət İnformasiya Sistemi vasitəsilə müvafiq reyestrlərə ötürülür.

Elektron hərracın keçirilməsi qaydası, elektron hərracda iştirak haqqı və elektron hərracın keçirilməsi ilə bağlı xərclərin məbləğini Nazirlər Kabineti təsdiq edir.

Hüquqi akta keçid

7. Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il 1 avqust tarixli 461 nömrəli Fərmanı

Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il 14 iyul tarixli 247-VIIQD nömrəli Qanununun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar həmin Qanunun tətbiqini təmin etmək məqsədilə Fərmanın 1-ci bəndi ilə müvafiq maddələr üzrə “orqan (qurum)” və “müvafiq icra hakimiyyəti orqanı” dedikdə səlahiyyətlərin hansı orqan tərəfindən həyata keçiriləcəyi müəyyən edilmişdir.

Fərmanın 2-ci bəndi ilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il 14 iyul tarixli 247-VIIQD nömrəli Qanunundan irəli gələn məsələləri həll etməsi tapşırılmışdır. Bundan başqa Fərmanın 3-cü bəndi ilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2000-ci il 25 avqust tarixli 386 nömrəli Fərmanının 3-cü hissəsində müvafiq dəyişikliklər edilərək aşağıdakı məzmununda 3.3-1-ci və 3.3-2-ci bəndlər əlavə edilmişdir:

“3.3-1. həmin Məcəllənin 59.7-1-ci maddəsində birinci halda “orqan (qurum)” dedikdə Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi nəzərdə tutulur;

3.3-2. həmin Məcəllənin 59.7-1-ci maddəsində ikinci halda “orqan (qurum)” dedikdə Dövlət Vergi Xidməti qismində Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi nəzərdə tutulur;”

Eyni zamanda Fərmanın 4-cü bəndi ilə “Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətalər Məcəlləsinin təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2015-ci il 29 dekabr tarixli 96-VQ nömrəli Qanununun tətbiqi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 15 fevral tarixli 795 nömrəli Fərmanına aşağıdakı məzmununda 5.36-2-ci bənd əlavə edilmişdir:

“5.36-2. həmin Məcəllənin 381.15-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş inzibati xətalər haqqında işlərə Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi baxır;”

Fərmanın 5-ci bəndi ilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2017-ci il 23 fevral tarixli 1256 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “İnzibati xətalər haqqında işlərə baxmağa səlahiyyəti olan vəzifəli şəxslərin Siyahısı”nın 13-1.1-ci bəndində, 6-cı bəndi ilə “Media haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2021-ci il 30 dekabr tarixli 471-VIQ nömrəli Qanununun tətbiqi və bundan irəli gələn bir sıra məsələlərin tənzimlənməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2022-ci il 8 fevral tarixli 1589 nömrəli Fərmanının 2-ci hissəsində uyğunlaşdırma xarakterli dəyişikliklər edilərək aşağıdakı məzmununda 2.5-1 və 2.11-ci bəndlər əlavə edilmişdir:

“2.5-1. həmin Qanunun 11.2-4-cü (ikinci halda) maddəsində və 75.2-1-ci maddəsinin ikinci (ikinci

halda) cümləsində “orqan (qurum)” dedikdə Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi nəzərdə tutulur;”;

“2.11. həmin Qanunun 11.2-1-ci (birinci halda), 11.2-3-cü maddələrində və 75.2-1-ci maddəsinin birinci (ikinci halda) cümləsində “orqan (qurum)” dedikdə Dövlət Vergi Xidməti qismində Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi nəzərdə tutulur.”.

Hüquqi akta keçid

8. Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il 13 avqust tarixli 478 nömrəli Fərmanı

Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il 14 iyul tarixli 248-VIIQ nömrəli Qanununun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar həmin Qanunun tətbiqini təmin etmək məqsədilə Fərmanın 1-ci bəndi ilə “Xüsusi icra məmurları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun müvafiq maddələri üzrə “orqan (qurum)” və “müvafiq icra hakimiyyəti orqanı” dedikdə səlahiyyətlərin hansı orqan tərəfindən həyata keçiriləcəyi müəyyən edilmişdir.

Fərmanın 2-ci bəndi ilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə həmin Qanundan irəli gələn digər məsələləri həll etməsi tapşırılmışdır.

Bundan başqa Fərmanın 3-cü bəndi ilə Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyinə həmin Qanundan irəli gələn digər məsələlərin həlli üçün zəruri tədbirlər görməsi tapşırılmışdır.

Eyni zamanda Fərmanın 4-cü bəndi ilə “İcra məmurları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2000-ci il 5 yanvar tarixli 246 nömrəli Fərmanının adında, preambulasında və 2.1-ci bəndində “İcra” sözü “Dövlət icra” sözləri ilə əvəz edilmişdir.

Fərmanın 5-ci bəndi ilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2006-cı il 18 aprel tarixli 391 nömrəli ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi haqqında Əsasnamə”də müvafiq dəyişikliklər edilərək aşağıdakı məzmununda yeni bəndlər əlavə edilmişdir :

“8.15-3. xüsusi icra məmuru şəhadətnaməsini verir;

8.15-4. Xüsusi İcra Məmurlarının Reyestrini aparır;

9.33-2. xüsusi icra məmurlarının fəaliyyətinə nəzarət etmək;

9.33-3. Xüsusi İcra Məmurlarının Reyestrini aparmaq və onun daim yenilənməsini təmin etmək;

10.5-2. xüsusi icra məmurlarına xüsusi icra məmuru şəhadətnaməsi vermək, qanunla müəyyən edilmiş hallarda həmin şəhadətnaməni ləğv edərək xüsusi icra məmurunun fəaliyyətinə xitam vermək;”.

Fərmanın 6, 7, 8 və 9-cu bəndlərində uyğunlaşdırma xarakterli dəyişikliklər edilərək aşağıdakı məzmununda 58-3-cü hissə əlavə edilmişdir :

“58-3. Məcəllənin 528-ci maddəsində (xüsusi icra məmurlarının icraatında olan məhkəmə və qanunla icrası icra məmurlarına həvalə edilmiş digər orqanların sənədlərinin icrası ilə bağlı) nəzərdə tutulmuş inzibati xətlər haqqında işlər üzrə protokol – xüsusi icra məmuru.”.

Bu Fərmanın 1-ci, 4–9-cu hissələri və 3.1.2.5-ci abzası 2026-cı il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir.